



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta  
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ  
Theologiæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

7 Vtru[m] species quæ est ex fine contineatur sub specie quæ est ex  
obiecto sicut sub genere, vel econuerso.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

litatem: sed illi q habet se ad exteriorē, ut formale. Ille actus autem qui se hēt, ut formalis (ut iam determinatum est superiorius) est actus imperans: quādo aut ipse actus interior uoluntatis ordinat ad aliū finem, tunc se habet ut actus imperatus: & in eundē incidit ordinē cum actū exteriori. Habet igit, & hoc prae oculis, ut intelligas in hoc tractatu, actus interioris uoluntatis nomine, ipsum, non ut imperatum, sed uel secundum se uel imperantem: sic enim contra exteriorē distinguitur.

\* c. s. paulo post princ. tom. 5.

In corp. & q. i. ar. 1.

dum, sicut instrumentis. neque actus exteriores habent rōnē moralitatis, nisi in quantum sunt uoluntarij. Et ideo actus humani speciei formaliter consideratur secundum finem, materialiter autē secundum obiectum exterioris actus. unde Philosophus dicit in 5. Eth. \* Quod ille qui furatur, ut committat adulterium, est per se loquendo, magis adulter quam fur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod finis habet rationem obiecti, ut dictum est.\*

AD SECUNDVM dicendum, quod ordinari ad talem finē, etsi accidat exteriori actui, non tamē accidit actui interiori uoluntatis, qui comparatur ad exteriorē, sicut formale ad materiale.

AD TERTIVM dicendum, quod quando multi actus speciei differētes ordinantur ad unum finem, est quidem diuersitas speciei ex parte exteriorum actuum, sed unitas speciei ex parte actus interioris.

ARTICVLVS VII.

Utrum species, quae est ex fine, contineatur sub specie, quae est ex obiecto, sicut sub genere, uel e conuerso.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videt, quod species bonitatis, quae est ex fine, contineatur sub specie bonitatis, quae est ex obiecto, sicut species sub genere: puta, cum aliquis uult furari, ut det elemosynam. Actus enim habet speciem ex obiecto, ut dictum est: sed impossibile est, quod aliquid continetur in aliqua alia specie, quae sub propria specie non continetur: quia idem non potest esse in diuersis speciebus non subalternis: ergo species, quae est ex fine, continetur sub specie, quae est ex obiecto.

a. s. q. 11. ar. 1. ad 2.

\* ar. p. r. c. & 2a & q. 1. ar. 3

¶ 2 Præ. Semper ultima differentia constituit speciem specialissimam; sed differentia, quae est ex fine, uidetur esse posterior, quam differentia, quae est ex obiecto, quia finis habet rationem ultimi: ergo species, quae est ex fine, continetur sub specie, quae est ex obiecto, sicut species specialissima.

¶ 3 Præ. Quāto aliqua differētia est magis formalis, tantō magis est specialis: quia differentia comparatur ad genus, ut forma ad materiam: sed species, quae est ex fine, est formalior ea quae est ex obiecto, ut dictum est. \* ergo species, quae est ex fine, continetur sub specie, quae est ex obiecto, sicut species specialissima sub genere subalternō.

arti. 6. huius quest.

SED CONTRA. Cuiuslibet generis sunt determinatae differentiae: sed actus eiusdem speciei ex parte obiecti, potest ad infinitos fines ordinari: puta, furtum ad infinita bona, uel mala. ergo species, quae est ex fine, non continetur sub specie, quae est ex obiecto, sicut sub genere.

RESPONDEO. Dicendum, quod obiectum exterioris actus dupliciter potest se habere ad finem uoluntatis. Vno modo, sicut per se ordinatum ad ipsum; sicut bene pugnare, per se ordinatur ad uictoriam. Alio modo per accidens, sicut accipere rem alienam, per accidens ordinatur ad dandum elemosynam. Oportet autem, ut Philosophus dicit in 7. Metaph. \* quod differentiae diuidentes aliquod genus, & constituentes speciem illius generis, per se diui-

sex. 43. to. 3.

dant illud; si autem per accidens, non recte procedit diuisio; puta, si quis dicat, Animalium aliud rationale, aliud irrationale; & animalium irrationale, aliud alarum, aliud non alarum. Alarum enim, & non alarum, non sunt per se determinatiua eius quod est irrationale. Oportet autem sic diuidere, Animalium aliud habens pedes, aliud non habens pedes, & habentium pedes, aliud habet duos, aliud quatuor, aliud multos: haec enim per se determinant priorem differentiam. Sic igitur quando obiectum non est per se ordinatum ad finem, differētia specifica, quae est ex obiecto, non est per se determinatiua eius quod est ex fine, nec e conuerso. Vnde una istarum specierum non est sub alia: sed tunc actus moralis est sub duabus speciebus, quasi disparatis. unde dicimus quod ille qui furatur, ut mœchetur, committit duas malitias in uno actu. Si uero obiectum per se ordinatur ad finem, una dictarum differentiarum est per se determinatiua alterius: unde una istarum specierum continebitur sub altera. Considerandum autē restat, quae sub qua. Ad cuius euidentiam primō considerandum est, quod quāto aliqua differentia similitur à forma magis particulari, tantō magis est specifica. Secundō, quod quāto agens est magis uniuersale, tantō ex eo est forma magis uniuersalis. Tertio, quod quāto aliquis finis est posterior, tantō respondet agenti uniuersaliori. Sicut uictoria, quae est ultimus finis exercitus, est finis intētus à summo duce: ordinatio autem huius aciei, uel illius, est finis intētus ab aliquo inferiorum ducum. Et ex istis sequitur, quod differentia specifica, quae est ex fine, est magis generalis: & differentia quae est ex obiecto per se ad talem finem ordinato, est specifica respectu eius. Voluntas enim cuius proprium obiectum est finis, est uniuersale motuum respectu omnium potentiarum animae, quarum propria obiecta, sunt obiecta particularium actuum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod secundum substantiam suam non potest aliquid esse in duabus speciebus, quarum una sub altera non ordinat. Sed secundum ea, quae rei adueniunt, potest aliquid sub diuersis speciebus contineri. Sicut hoc ponum secundum colorem continetur sub hac specie. scilicet albi: & secundum odorem, sub specie bene redolentis. Et similiter actus, qui secundum substantiam suam est in una specie nature, secundum conditiones morales superuenientes, ad duas species referri potest, ut supra dictum est.\*

AD SECUNDVM dicendum, quod finis est postremum in executione, sed est primum in intentione rationis, secundum quā accipiuntur moralium actuum species. AD TERTIVM dicendum, quod differentia comparatur ad genus, ut forma ad materiam, in quantum facit esse genus in actu: sed etiam genus consideratur, ut formalis specie (secundum quod differentia comparatur ad genus, ut forma ad materiam) in quantum facit esse absolutius, & minus contractum. unde & partes definitionis reducuntur ad genus cause formalis, ut dicitur in libro Phisicorum. \* & secundum hoc, genus est causa formalis speciei: & tantō erit formalius, quāto communius.

q. 1. ar. 1. ad 1.

li. 2. text. com. 1.

ARTICVLVS VIII. Utrum aliquis actus sit indifferens secundum suam speciem.

¶ Super Quæstionem decimā octauam. Articulum octauum & nonum.

AD OCTAVVM sic procedit. Videtur, quod non sit aliquis actus indifferens secundum suam

¶ Circa octauum, & nonū præcipue articulū, dubium occurrit de illa conditionali.

1. d. 1. q. 1. ar. 5. & 6. q. 2. ar. 1. co. & 5. q. 2. ar. 1. co. & 5. q. 2. ar. 1. co.